ماموستا علی خان

گۆشتی بەراز خۆشە یان وشتر؟!

وەڵامی ئەم پرسیارە پڕ لوغزە!

«گفتوگۆیەك لەگەڵ مەلا بەختیار»

چاپی یەکەم ١٤٣٨

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خوای خاوەن ڕەحمەتی ڕەحمەتکار

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

دەستپێك

کورتە ڤیدیۆیەکی مەلا! بەختیار بڵاوبوویەوە، دەنگدانـەوەی زۆری بـە دووای خۆیـدا هێنـا، وپرسـیارە زەق وخـۆش وپـڕ حیکمـەت ولـۆژیکی وسەیرەکەی ئەو کورتە ڤیدیۆیە ئەوەبوو: تو ویژدانتان گۆشتی بەراز خۆشـە یان وشتر؟! جا منیش بە خێرایی شتێکم لەسەر نوسی وبڵاوم کردەوە، وپێم باش بوو هەر بەو ناونیشانەوە ناوی بهێنم چوونکە هەمووی بەهۆی ئـەوەوە دەزانن باسی چی دەکەم.

سەرەتا

وەکو زۆرجار دووپاتم کردۆتەوە کێشەی گەورەی موسـڵمانەکان لەگـەڵ نـەیارەکانیان شـارەزا نـەبوونی نەیارەکانیانـە لـە ئیسـلام ولـەو بـارەوە نەخوێندەوارن[1]، جا هـەر لـە کۆنـەوە وتویانـە: «الناس أعداء ما جهلوا» واتە: «خەڵك دووژمنی ئەوەن کە لێی نازانن».

لەم سۆنگەیەوە لەمەڕ ئەو وتانەی کە چەند ڕۆژێکە لە ئینتەرنێت وکەناڵەکانی ڕاگەیاندن وسایتەکان بڵاوبۆتەوە بە پێویستی دەزانم ئەم چەند

(١) نەخوێندەوار وشەیەکە لە کۆندا مامۆستا ومەلاکان بۆ کەسێك بەکاریان دەهێنـا کـە زۆر سەری لە شت دەرنەکردایە.

خاڵەی خوارەوە بخەمە ڕوو کە بەزۆری لە دەوری تەوەری ناونیشانەکە دەخولێتەوە کە ناشارەزایی نەیارانی ئیسلامە بە ئیسلام:

پێش هەموو شتێك

پێش هەموو شتێك: نەمتوانی تەواوی وتـەکانی ئـەو کەسـەم دەسـت بکەوێت تەنها ئەو دوو دەقیقە نـەبێت کـە بڵاوبۆتـەوە بۆیـە وەڵامەکـەش تەنها لەسەر هەندێك لایەنی ئەو پارچە ڤیدیۆیەیە.

ئەڵێ: لە قورئان دوو شت حەرامە

ئەڵێ: «**دوو شت لە قورئان حەڵاڵ کراوە بەراز وخوێن مردوو... ئەی خوا بۆ؟!**».

لە وەڵامدا ئەڵێم:

١. سەرەتا ئەڵێم: پرسیاری وا ڕاستەوخۆ لەخوا ناکرێت ووەڵامیشـت ناداتەوە ولە کۆنگرەی ڕۆژنامەوانیشدا ناکرێت، بەڵکو لە زاناکان دەکرێـت تا بۆتی ڕون بکەنـەوە. وپرسـیاریش بـە گاڵتـە وسـوکاتیەوە ناکرێـت لـە موسڵمانان چ جای خوا تبارك وتعالى! ئەوەیش شـتێکی قـورس نیـە مـن دەتوانم دەیان پرسیارت ئاراستە بکەم لۆژیکیتر ومەنتقیتر، هەروەها گاڵتـە ئامێزانەتر، لەوەی تۆ بێوەڵامتر بێ.

٢. ئینجا ئەڵێم: لە قورئانـدا زیـاتر لـەوە حـەرام کـراوە! ئەمـەش نیشانەی ئەوەیە کە بە قورئان نەخوێندەوارن. دەی ئەگـەر ئەمـە عیلمتـان

بێت بە قورئان ئەبێت چەند سەر لە سوننەت دەر بکەن. کەوایە بـۆ لەسـەر دین قسە دەکەن؟

٣. ئەگەر مەبەستت لەو دووشتە: بـەراز وخـوێن مـردووە. ئـەوا لـە قورئان شتی وا نیە بەو شێوازە!!

٤. ئەگـەریش مەبەسـتی بـەراز وخـوێن ومـردووە (بـە ئـامرازی پەیوەندی) ئەوا ئەڵێم ئەمە سیان دەکات نەك دووان. هێشتا هەر واش نیـە وەك لە خاڵی یەکەم باسم کرد.

وشتر موبارەك نیە لە ئیسلامدا!

ئەڵێ: «**لای ئێمە ئەم مەڕە جوانەمان هەیە، حوشتر بـۆ سـەربڕین! لای ئەوان هیچ نەبووە، حوشتری سەربڕیوە، بۆیە حەڵاڵی کردووە**».

لە وەڵامدا ئەڵێم:

سەرەتا زۆر بـە پێویسـتی دەزانم ئامـاژە بـە خـاڵێکی گـرنگ بکـەم ئـەویش ڕاسـتکردنەوەی هەڵەیەکـە کـە زۆربـەی زۆری چـەپڕەو ولادیـنی وعەلمانیەکان ووهاوشێوەکانیان تێیدەکەون، ئەویش ئەوەیە: لـە ئیسـلامدا حوشتر ئاژەڵێکی موبارەك نیە ولە دەقەکانی قورئان وحەدیسشـدا شـتی وا نەهاتوە، یانی بەو شێوازە نیـە کـە ئـەوان وا دەزانـن -بـە ڕاشـکاوی بـە خۆشمیان وتوە- کە وشتر ئاژەڵێکی موبارەکە لەلای موسڵمانان.

بەڵکو لە دەقەکاندا پێچەوانەی ئەمە دەبینی، وەك:

وشتر له‌ دیدی ئیسلامدا

عه‌بـــدوولاّی كـــوڕی موغه‌فـــه‌ل وئـــه‌بوو هـــوره‌یره‌ وجگـــه‌ لـــه‌ویش ده‌یگێڕنه‌وه‌، په‌یامبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: «ئه‌گه‌ر كـاتی نوێـژ هـات وهـیچ شوێنێكتان ده‌ست نه‌كه‌وت نوێژی تێـدا بكـه‌ن تـه‌نها په‌چـه‌ی مـه‌ڕ وبـزن ووشتر نه‌بێت، ئه‌وا نوێژ بكه‌ن له‌ په‌چه‌ی مه‌ڕ وبزن، به‌لاّم نوێژ مه‌كـه‌ن لـه‌ په‌چه‌ی وشتر چـوونكه‌ شـه‌یتانی له‌گه‌ڵدایـه‌». «إِذَا [حَضَرَتِ الصَّلَاةُ، فـ] لَمْ تجِـدووا إلا مَـرابِضَ الغَـنَمِ، ومَعـاطِنَ الإبـلِ، فصَـلُّوا فـي مَـرابِضِ الغَـنَمِ، ولا تُصَلُّوا في أَعْطانِ الإبل [فإِنَّها خُلِقَتْ من الشَّياطينِ]»[1].

هه‌روه‌ها به‌ڕائی كوڕی عازب ئه‌ڵێ: «پرسیار كرا له‌ په‌یامبـه‌ری خـوا ﷺ له‌باره‌ی ده‌ست نوێژگرتن به‌هۆی خواردنی گۆشـتی وشـتر؟ فـه‌رموی: ده‌ستنوێژ بگرنه‌وه‌ بۆی، وپرسیاری لێكرا له‌ باره‌ی ده‌ست نوێژگرتن بـه‌هۆی خواردنی گۆشتی مه‌ڕ وبزنه‌وه‌؟ فه‌رموی: ده‌ست نوێژ مه‌گرنه‌وه‌ بـۆی ...». «سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْوُضووءِ مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ؟ فَقَالَ: «تَوَضَّئُوا مِنْهَا»، وَسُئِلَ عَنْ لُحُومِ الْغَنَمِ؟ فَقَالَ: «لَا تَوَضَّئُوا مِنْهَا»، وَسُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَبَارِكِ

(١) أصله في البخاري وهذا الحديث في «سنن الترمذي» (٣٤٨)، وقال: وهو حديث حسن صحيح، و«سنن ابن ماجه» (٧٦٨) و(٧٦٩)، و«مسند أحمد» (١٦٧٩٩) و(٢٠٥٤١) و(٩٨٢٥)، والزيادة الأولى من «سنن الدارمي»، والثانية من «صحيح الجامع» (٣٧٨٨، ١٤٣٩). وصححه الشيخ أحمد شاكر وصححه الشيخ الألباني ثم ضعف زيادة: «فإِنَّها خُلِقَتْ من الشَّياطينِ» في ضعيف موارد الظمآن (٢٥- ٣٣٥).

الْإِبِلِ؟ فَقَالَ: «لَا تُصَلُّوا فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ، فَإِنَّهَا مِنَ الشَّيَاطِينِ»، وَسُئِلَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ؟ فَقَالَ: «صَلُّوا فِيهَا فَإِنَّهَا بَرَكَةٌ[1]»[2].

هەروەها لە جابری کوڕی سەمورەوە، ئـەڵێ: «أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَأَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ؟ قَالَ: «إِنْ شِئْتَ فَتَوَضَّأْ، وَإِنْ شِئْتَ فَلَا تَوَضَّأْ» قَالَ: أَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ؟ قَالَ: «نَعَمْ فَتَوَضَّأْ مِنْ لُحُومِ الْإِبِلِ» قَالَ: أُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: أُصَلِّي فِي مَبَارِكِ الْإِبِلِ؟ قَالَ: «لَا»»[3]. واتاکەشی نزیکە لە واتای حەدیسی پێشو.

هەروەها لە حەدیسە ڕاستەکاندا بەوە نمونەی هێنراوەتەوە کە زۆر ڕادەکات لە دەست خاوەنەکەی ئەگەر ئاگای لێ نەبێت وچاوی پێوە نەبێت. وەك پەیامبەری خوا ﷺ ئەفەرموێ: «تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ

---

(١) «سنن أبي داود» (١٨٤)، و«سنن الترمذي» (٨١)، وصححه، و«سنن ابن ماجه» (٤٩٤)، وصححه ابن راهويه وأحمد والألباني والوادعي.

(٢) وئەم مەسەلەش لە ڕوی فیقهەوە جێی ڕاجیاوازیە، بەڵام زۆربەی زانایان لەسەر ئەوەن دەستنوێژ ناشکێنێت وئەم حەدیسانەش نەسخەوە بوون وکۆمەڵێك بەڵگەشیان هەیە، لەوانە:
عن سعيدِ بنِ الحارثِ عن جابرِ بنِ عبدِالله، أنَّه سأله عن الوُضوءِ ممَّا مسَّتِ النَّارِ؟ فقال: «لا؛ قد كنَّا زمانَ النبيِّ ﷺ لا نجِدُ مثلَ ذلك مِن الطَّعامِ إلَّا قليلًا، فإذا نحن وَجدْناه لم يكُن لنا مناديلُ إلَّا أكفُّنا وسواعِدُنا وأقدامُنا، ثم نصلِّي، ولا نتوضَّأُ». «صحيح البخاري» (٥٤٥٧).
وعن جابرٍ قال: «كان آخِرُ الأمرينِ مِن رسولِ الله ﷺ تَرْكَ الوضوءِ ممَّا غيَّرت النَّار». وفي رواية: «ترْك الوضوءِ ممَّا مسَّتِ النَّار». «سنن أبي داود» (١٩٢)، و«سنن النسائي» (١٨٥). وصححه الألباني.

(٣) «صحيح مسلم» (٣٦٠).

لَهُوَ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنْ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا»[١]. یـا ئەفـەرموێ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُـرْآنِ كَمَثَـلِ صَـاحِبِ الْإِبِـلِ الْمُعَقَّلَـةِ إِنْ عَاهَـدَ عَلَيْهَـا أَمْسَـكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَـا ذَهَبَتْ»[٢].

هـەروەها لـە حەدیسـی سـەحیحدا هـاتوە ئەفـەرموێ: «هـەمووتان ئەڕۆنەوە بەهەشـتەوە مەگـەر كەسـێك نەیـەوێت وپشـت هـەڵبكات وەك پشتهەڵكردنی وشتر». وەك ئەبوو هورەیرە وئەبوو ئومامەی باهلی ئـەڵێن: پەیامبەری خـوا ﷺ فـەرموی: «لَتَدْخُلُنَّ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى وَشَرِدَ عَلَى اللهِ كَشِرَادِ الْبَعِيرِ»[٣].

هەروەها نەهی كراوە لە موسڵمان وەكو وشتر لە مزگەوت خـۆی بەنـد بكا بە شوێنێكەوە، واتـە: بـەردەوام لـە مزگەوتـدا لەیـەك شـوێندا نوێـژ بكات، وەك عەبدوولڕەحمانی كوڕی شـیبل ئـەڵێ: «نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ نَقْرَةِ الْغُرَابِ، وَافْتِرَاشِ السَّبْعِ، وَأَنْ يُوَطِّنَ الرَّجُلُ الْمَكَانَ فِي الْمَسْجِدِ كَمَا يُوَطِّنُ الْبَعِيرُ»[٤].

---

(١) «صحيح البخاري» (٤٧٤٦)، و«وصحيح مسلم» (٧٩١).

(٢) «صحيح البخاري» (٤٧٤٣)، و«وصحيح مسلم» (٧٨٩).

(٣) «مستدرك الحاكم» (٢٤٧/٤)، و«مسند أحمد» (٢٥٨/٥) (٢٢٥٧٩). وقال الحافظ: «وسنده على شرط الشيخين، وله شاهد عن أبي أمامة عند الطبراني، وسنده جيد»، وقال الهيثمي في «مجمع الزوائد» (٧١/١٠) عن حديث أبي أمامة: «رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير علي بن خالد، وهو ثقة».

(٤) «مسند أحمد» (٤٢٨/٣)، و«سنن أبي داود» (٨٦٢). «الصحيحة» (١١٦٨).

هەروەها لە ڕۆیشتن بۆ سوژدە نەهی هاتوە وەك وشتر بڕۆی. وەك ئەبوو هورەیرە ئەڵێ: پەیامبەری خوا ﷺ فەرموی: «إِذَا سَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلا يَبْرُكْ كَمَا يَبْرُكُ الْبَعِيرُ؛ وَلْيَضَعْ يَدَيْهِ قَبْلَ رُكْبَتَيْهِ»(١).

هەروەها پەیامبەری خوا ﷺ ئەفەرموێ: «نوفرەتێکی تێدایە وەحش ئاسا»(٢). وەك ڕافعی کوڕی خەدیج ئەڵێ: پەیامبەری خوا ﷺ فەرموی: «إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ [وفي رواية: لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ] أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ»(٣).

---

(١) «مسند أحمد» (٢/٣٨١) ، و«سنن أبي داود» (٨٤٥). و«سنن النسائي» (١/١٤٩)، و«سنن الدارمي» (١/٣٠٣). «الإرواء» (٢/٧٨). فائدة: «الصلاة بكليهما جائزة باتفاق العلماء، إن شاء المصلي يضع ركبتيه قبل يديه، وإن شاء وضع يديه ثم ركبتيه وصلاته صحيحة في الحالتين باتفاق العلماء، ولكن تنازعوا في الأفضل...». «مجموع الفتاوى لشيخ الإسلام» (٢٢/٤٤٩).

(٢) «صحيح البخاري» (٢٣٥٦، ٢٣٧٢، ٢٩١٠، ٥١٧٩، ٥١٨٤، ٥١٨٧، ٥١٩٠، ٥٢٢٣، ٥٢٢٤)، و«صحيح مسلم» (١٩٦٨)، و«الأوابد» جمع آبدة، وهي التي نفرت من الإنس وتوحشت.

(٣) لێرەشەوە بە پێویستی دەزانم بچمە سەر هەموو ئەو شوێنانەی باسی وشتری تێدا کراوە لە قورئاندا، تا بەهۆیەوە دەمی خوێندەوارەکان دابخرێ لەم بارەوە:

﴿وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ﴾. [الأنعام:١٤٤]، واتە: «دوو جۆر وشتریشی پێ بەخشیون لەگەڵ دوو جۆری مانگا، ئەی پەیامبەر پێیان بڵێ: خوا کام لەمانەی حەرام کردووە وا ئێوە لە خۆتانی قەدغە دەکەن!؟».

﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ﴾. [الأعراف:٧٣]، واتە: «باسی پەیامبەر ساڵح ﷺ دەکات کە گەلەکەی پێیان وتوە ئەگەر ڕاست دەکەیت پەیامبەری خوای ئەوە وشترێکی ئاوها وئاوهامان بۆ بهێنە».

﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ﴾. [الأعراف:٧٧]، واتە: «هەروەها».

﴿فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا﴾. [الشمس:١٣]، واتە: «هەروەها».

﴿إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ﴾. [القمر:٢٧]، واتە: «هەروەها».

﴿قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ﴾. [الشعراء:١٥٥]، واتە: «هەروەها».
﴿وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا﴾. [الإسراء:٥٩]، واتە: «هەروەها».
﴿وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ﴾. [هود:٦٤]، واتە: «هەروەها».
﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾. [الغاشية:١٧]، هەندێکیش ئەڵێن: مانگا ووشتر دەگرێتەوە، واتە: «وسەربڕینی وشتر بۆ قوربانیکردن وهەدی لە کاتی حەجدا کردوومانە بە یەکێك لە دروشمەکانی خوا تا لە خوا نزیك ببنەوە».
﴿وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ﴾. [يوسف:٦٥]، واتە: «باسی براکانی یوسف دەکات کە وتویانە: براکەمان لەگەڵدا بنێرە بارە وشترێك زیاترمان پێدەدرێت».
﴿قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ﴾. [يوسف:٧٢]، واتە: «باسی چیرۆکی یوسف دەکات کە وتویانە، هەرکەس جامەکەی پاشا بدۆزێتەوە بارە وشترێکی پێدەدەین».
﴿وَلا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ﴾. [الأعراف:٤٠]، واتە: «ناڕۆنە بەهەشتەوە مەگەر وشتر بە کونی دەرزیدا تێبپەڕێت».
﴿كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ﴾. [المرسلات:٣٣]، واتە: «پزیسك وپریشکی جەهەننەم کە دەیهاوێژێت وەك وشترە ڕەش وایە زەرد دەربکەوێت».
﴿أَفَلا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾. [الغاشية:١٧]، واتە: «ئەی تەماشای وشتر ناکەن چۆن دروستمان کردووە».

لەگەڵ ئەو شوێنانەی باسی «أنعام» هاتوە، چوونکە «أنعام» بریتیە لە مەڕ وبزن ومانگا ووشتر. ئەویش بە تایبەت باسی وشتر نیە وباسی ئەو سێ وچووار جۆرەیە پێکەوە.

ئەمە هەمەوو باسی وشترە لە قورئاندا، دەبینی لە هیچکام لەو شوێنانەی قورئاندا باسی بەرەکەتداری وشتر نەکراوە، بەڵێ ئاژەڵێکە وەك هەر ئاژەڵێکی تر وسەرنجام ڕادەکێشێت بۆ عەجیبی دروستکردنی وپەند لێوەرگرتنی وەك هەر دوورستکراوێکی تری وەك ئەو شاخانە.

کەواتە ڕابواردن بە وشتر لە ڕقی موسڵمانان ڕبواردنە بە ئاژەڵێك موسڵمانان لە سۆنگەی ئەو حەدیسانەوە لێی دەڕوانن: بە مەخلوقێکی خوای دەزانن موبارەك نیە لەلایان، وسوکیش نیە لەلایان.

جا ئەمەشتان دیسانەوە بەڵگەیە لەسەر چی؟ بەڵگەیە لەسەر نەخوێندەواریتان بە دینی ئیسلام.

گرنگە ئاماژە بەوەش بکەم: ئەوەی هاتوە کە وەك حەدیس بەناوبانگە لە نێو خەڵك گوایە وشتر وا ووایە، یان: «**لا تسبووا الإبل فإنها من نفس الله تعالى**» سەحیح نیە، وهەندێکی پەندی عەرەبیە، وفڕی بە حەدیسی پەیامبەری خواوە نیە ﷺ.

جا وەك ئەڵێن دیارە بەختانمانە! وتە وپەندە عەرەبیەکان ببێ بە حەدیس لە نەیارەکان. ئەویش هەر بەڵگەی نەخوێندەواریانە بە ئیسلام.

هەروەها ئاماژە بەوەش بکەم کە لە ئیسلامدا بایەخی زۆر بە ئەسپ دراوە وبە بەرەکەتدار وەسفی کراوە نەك وشتر.

جارێکیان پەیامبەر ﷺ دەستی بەنێو چاوانی ئەسپێکدا دەهێنا وئەیفەرمو: «ئەسپ بەرەکەت وخێر لەناو چاوانیەوەیە هەتا ڕۆژی قیامەت»، وەك جەریری کوڕی عەبدوولا ئەڵێ: «**رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَلْوِي**

نَاصِيَةَ فَرَسٍ بِإِصْبَعِهِ وَهُوَ يَقُولُ «الْخَيْلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»[١].

هەروەها جارێکیان بە جلوبەرگەکەی نێو چەوانی ئەسپەکە دەسڕێت، وتیان: پەیامبەری خوا بینیمان شتێکت کرد پێشتر نەتکردبوو؟ فەرموی: ئەمشەو گلەیم لێکرا وسەرزەنشتکرام لەسەر ئەسپ»، وەك ئەوەی ئیهمالی کردبێت، یان شتێکی کردبێت بەهۆی سەرقاڵیەوە، بۆیە فەرمانی پێکراوە ڕێزی لێبگرێت[٢]. وەك ئەنەس ئەڵێ: «إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْسَحُ وَجْهَ فَرَسِهِ بِرِدَائِهِ، فَسُئِلَ عَنْ ذَلِكَ، وَقِيلَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ! رَأَيْنَاكَ فَعَلْتَ شَيْئًا لَمْ تَكُنْ تَفْعَلُهُ؟ فَقَالَ: «إِنِّي عُوتِبْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْخَيْلِ»[٣].

هەروەها ڕەوحی کوڕی زینباع سەردانی تەمیمی داری دەکات، تەماشا دەکات خەریکە بە دەستی جۆ دەکاتە دەمی ئەسپەکەیەوە ومنداڵەکانیشی لە دەور دەستین، وتم: باشە بە منداڵەکانتی بسپێری ئەو کارەت بۆ ناکەن؟ وتی: بەڵێ، بەڵام گوێم لە پەیامبەر خوا بووە فەرمویەتی ﷺ: هیچ موسڵمانێك نیە بە دەستی خۆی جۆ بکات بە دەمی ئەسپەکەیەوە، مەگەر بەهەر دەنکە جۆیەك چاکەیەکی بۆ دەنوسرێت. «أَنَّ رَوْحَ بْنَ زِنْبَاعٍ زَارَ تَمِيمًا الدَّارِيَّ، فَوَجَدَهُ يُنَقِّي شَعِيرًا لِفَرَسِهِ،

---

(١) «صحيح مسلم» (١٨٧٢).

(٢) «يعني كأنه أهملها ﷺ، أو صار منه شيء من ذلك، لانشغاله بما هو أهم عنده في تقديره ﷺ، فأمر بإكرامها» «شرح المؤطأ» للشيخ عبدالكريم الخضير.

(٣) «موطأ مالك» (٢/٢٣)، وسنده مرسل، بل معضل. «الصحيحة» (٣١٨٧).

قَالَ: وَحَوْلَهُ أَهْلُهُ، فَقَالَ لَهُ رَوْحٌ: أَمَا كَانَ فِي هَؤُلَاءِ مَنْ يَكْفِيكَ؟ قَالَ تَمِيمٌ: بَلَى، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يُنَقِّي لِفَرَسِهِ شَعِيرًا، ثُمَّ يُعَلِّقُهُ عَلَيْهِ، إِلَّا كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ حَبَّةٍ حَسَنَةٌ»[1].

هەروەها ئەفەرمویٚ: «قژی نێو چەوانی ئەسپ مەبڕن، هەروەها بان ملی، هەورەها کلکی، چوونکە کلکەکانی دوورخەرەوەن، توکی سەر ملی گەرمکەرەوەن، نێو چاوانیشی خێری تیا گرێدراوە»، وەك عوتبەی ئیبن عەبدی سولەمی، ئەڵێ: پەیامبەری خوا ﷺ فەرموی: «لاَ تَقُصُّوا نَوَاصِيَ الْخَيْلِ، وَلاَ مَعَارِفَهَا، وَلاَ أَذْنَابَهَا، فَإِنْ أَذْنَابَهَا مَذَابُّهَا وَمَعَارِفَهَا دِفَاؤُهَا وَنَوَاصِيهَا مَعْقُودٌ فِيهَا الْخَيْرُ»[2].

هەروەها لە سەوادەی کوڕی ڕەبیعەوە ئەڵێ: چوومە خزمەتی پەیامبەر ﷺ فەرموی: ماڵ وسامانت هەیە؟ وتم: بەڵێ، پارەم هەیە، ئەسپم هەیە، ڕەقیقم هەیە. فەرموی: دەستبگرە بە ئەسپەوە با هەتبێت، خێر وبێر بە ناوچاویەوەیە» «أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ ... وَقَالَ لِي: «هَلْ لَكَ مَالٌ؟»

---

(١) «مسند أحمد» (١٦٩٥٥)، وإسناده شامي جيد. «الصحيحة» (٢٢٦٩). قيل: المراد فرس الجهاد. و«ينقي» من الإنقاء أو التنقية. «يعلقه عليه»: واتە بیبەستێتەوە بە دەمیەوە.

(٢) «مسند أحمد» (١٨٣/٤) و(١٨٤/٤)، و«سنن أبي داود» (٢٥٤٢). وصححه الألباني في «صحيح أبي داود».

قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ لِي مَالٌ، إِبِلٌ وَخَيْلٌ وَرَقِيقٌ، قَالَ: «عَلَيْكَ بِالْخَيْلِ فَارْتَبِطْهَا، فَإِنَّ الْخَيْلَ مُعَلَّقٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ»(١).

هەروەها ئەفەرمویٚ: «وشترداری عیززەتە بۆ خاوەنەکەی، ومەڕداری بەرەکەتە، وئەسپداریش، خێر وبێر لەنێو چاوانی ئەسپدایە هەتا ڕۆژی قیامەت»، وەك عوروەی بارقی ئەڵێ: پەیامبەری خوا ﷺ فەرموی: «الْإِبِلُ عِزٌّ لِأَهْلِهَا وَالْغَنَمُ بَرَكَةٌ وَالْخَيْرُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»(٢).

هەروەها ئەفەرمویٚ: «ئەسپ خێر وبێر لەناو چاوانیدایە هەتا ڕۆژی قیامەت، وخاوەنەکانیشیان هاوکاری کراون لەسەر ئالْف پێدانی، بۆیە دەست بهێنن بە ناوچاوانیدا ودووعای بەرەکەتیان بۆ بکەن...»، وەك جابر ئەڵێ: پەیامبەری خوا ﷺ فەرموی: «الخَيْلُ مَعْقُودٌ في نَواصِيها الخَيْرُ [وَالنَّيْلُ] إلى يومِ القِيامَةِ، وأَهْلُها مُعانُونَ عليها، فامْسَحُوا بِنَواصِيها، وادْعُوا لَها بالبَرَكَةِ، وقَلِّدوها لا تُقَلِّدوها الأَوْتارَ»(٣).

---

(١) «التاريخ الكبير للبخاري» (١٨٤/٢)، و«مسند أحمد» (٤٨٤/٣)، و«المعجم الكبير» (٦٤٨٠) وإسناد البخاري جيد. والحديث أورده الهيثمي في «المجمع» (٢٥٩/٥) مختصرا، وقال: «رواه البزار، ورجاله ثقات». «الصحيحة» (١٩٣٦).

(٢) «سنن ابن ماجه» (٢٣٠٥)، و«مسند أبي يعلى» (١٦١٤/٤). وصححه البووصيرى (٤٠/٣)، وإسناده صحيح على شرط الشيخين؛ «الصحيحة» (١٧٦٣).

(٣) «مسند أحمد» (١٤٧٩١)، و«المعجم الأوسط» (٨٩٨٢)، وحسنه الألباني في «صحيح الجامع» (٣٣٥٦)، والأرناؤوط في تحقيقه للمسند. فلفظ في نواصيها الخير كما قال صاحب «مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح» (٣٩٢/٧) (٣٨٦٧): «حديث متواتر أو كاد أن يتواتر فهو مشهور بلا شبهة».

ئەمە یەکەم.

دیاردەکانی نەخوێندەواری یان چەواشەکاری

دووەم، ئەڵێم: کێ داوای لە تۆ کردووە مەڕ وبزن سەر نەبڕی ووشتر سەر ببڕی؟! تۆ مەڕەکە بۆ خوا سەر دەبڕی تا وشترەکە سەر ببڕی؟ دروستتر بڵێم: کام دەق لە قورئان وحەدیس داوای لێتکردووە مەڕ سەر نەبڕێت وحوشتر سەر ببڕی؟! ئەگەر هەیە با بیهێنێت، ئەگەریش نیە دیسانەوە ئەمە نیشانەی نەزانی ونەخوێندەواری ئەو وهاوشێوەکانیەتی بە ئیسلام.

ئەمە دوو.

سێیەم، کە ئەڵێ: «**لای ئەوان هیچ نەبووە حوشتری سەر بڕیوە حەلاڵی کردووە**»، ئاخر ئەمە عەیبەیەکی گەورەیە وهەڵەیەکی کوشندەیە ونەنگیەکی مەزنە ونەزانیەکی ڕاشکاوانەیە وسەردەرنەکردنێکی ئێجگار زلە لە مێژو، مەعقولە کەسێك بێت ڕەخنە لە ئیسلام بگرێت قسەی وا بکات؟!

نەخێر لای ئەوان ئاژەڵی تر لە مەڕ وبزن ومانگا وهتد.. هەبوون وزۆریش هەبوون کەسێکیش تۆزێ سەیرێکی کردبێ ڕێی لێدەکەوێ. کەواتە دیسانەوە بەڵگەی سەردەرنەکردنە لە ئیسلام ونەخوێندەوار بوونە لە ئاستی بەڵکو سەر دەرنەکردنە لە مێژوی عەرەبیش کە ڕەخنەی

لێدەگرێت. تەنانەت پەیامبەری خوا ﷺ بە برِ لێی بەخشیونەتەوە، چۆن نەبووە؟!

چووارەم، هەروەها ئاژەڵی تریشیان هەبووە وحەرامی کردووە، وەکو سەگ وپشیلە، کە لە حەدیسەکاندا ئەفەرموێ: لەو ئاژەڵانەیە کە زۆر لە دەوری دەستانن. «**إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ إِنَّمَا هِيَ مِنْ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ**»(١).

هەروەها پەیامبەر ﷺ لە شوێن دەمی پشیلە دەستنوێژی شوشتوە(٢).

کەچی خواردنیشیان حەرامکراوە.

کەواتە تەنها حوشتریان هەبووە بۆیە حەڵاڵی کردووە، وتەیەکە مەحەللی لە ئیعرابدا نیە، وبەڵگەی نەخوێندەواریە بە ئیسلام.

پێنجەم: ئەڵێ: «**لای ئێمە ئەم مەرِ جوانەمان هەیە، حوشتر بۆ سەربرِین!**». کە لەم وتە ورد دەبیتەوە، ئەیەوێ بڵێ: وشتر ناشیرینە مەرِ جوانە. بۆیە ئەمیان با سەر ببرِین وئەویان نا، جا ئەمە قسەی کەسێکە

---

(١) «سنن أبي داود» (٦٩)، وله قصة: «أن امرأة أرسلت بهَرِيسَةٍ إِلَى عَائِشَةَ ،فَوَجَدَتْهَا تُصَلِّي، فَأَشَارَتْ إِلَيَّ؛ أَنْ ضَعِيهَا، فَجَاءَتْ هِرَّةٌ فَأَكَلَتْ مِنْهَا، فَلَمَّا انْصَرَفَتْ، أَكَلَتْ مِنْ حَيْثُ أَكَلَتْ الْهِرَّةُ، فَقَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ، إِنَّمَا هِيَ مِنْ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ» وَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ بِفَضْلِهَا».

(٢) كما سبق في الرواية المتقدمة، وفي «سنن أبي داود» (٦٨)، عَنْ كَبْشَةَ بِنْتِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ -وَكَانَتْ تَحْتَ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ-: «أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ دَخَلَ، فَسَكَبَتْ لَهُ وَضوءًا، فَجَاءَتْ هِرَّةٌ فَشَرِبَتْ مِنْهُ، فَأَصْغَى لَهَا الْإِنَاءَ حَتَّى شَرِبَتْ، قَالَتْ كَبْشَةُ: فَرَآنِي أَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ أَتَعْجَبِينَ يَا ابْنَةَ أَخِي؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ، إِنَّهَا مِنْ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ وَالطَّوَّافَاتِ»». «تلخيص الحبير» (١/١٥) وفيه أن البخاري والدارقطني صححه.

کورد ئەڵێن عەقڵی لە چاویەتی، ئاخر لە کوێی ئەم سەرزەمینە پیاوی زانستی وئەکادیمی بە جوان وناشیرینی قسە دەکات؟! ئەمە لە کەیەوە جوانی وناشیرینی بووە بە پێوەر؟!

گۆشتی وشتر خۆشە یان بەراز؟

ئەڵێ: «**دەی بە ویژدانتان گۆشتی وشتر خۆشە یان هی بەراز؟**»

لە وەڵامدا ئەڵێم: من بۆ خۆم تامی هیچ کامیانم نەکردووە تا بزانم؟! وزۆرێکی ئەو خەڵکە موسڵمانەش بڕوا ناکەم خواردبێتیان، ئەوەی یەکەم بەهۆی بێموچەییەوە وئەوەی دووەمیشیان بەهۆی حەرامێتیەوە.

پاشان ئێمە لە کوردستان ئەژین نە وشتری لێیە نە بەراز ئیتر نازانم ئەم خەمخۆری وبەرگریکردن وبەتەنگەوە بوونە بۆ بەراز بە چ لۆژیکێك دەکرێت؟!

بەڵام دەزانم لێکۆڵینەوە زانستیەکان گۆشتی وشتر بە باشتر وتەندروستتر دەزانن لە گۆشتی بەراز، بەڵکو گۆشتی بەراز بە زیانبەخش دەزانن.

هەروەها دەزانم وشتر شەریفتر وبەسودتر وبەوەفاترە لە بەراز. بەڵکو لە ڕاپۆرتێکی کەناڵی جەزیرەدا باسی وشترێکی دەکرد لە گوندێکی یەمەن سەر بە پارێزگای «ئیب»، ئەوە هەفتەیەك زیاترە خاوەنەکەی کە ناوی حاجی نەعنەعە مردووە، کەچی تا ئێستا قەبرەکەی بەجێنەهێشتوە

وهەرچـیش هـەوڵی لەگـەڵ دەدەن قەبرەکـە جێناهێڵێـت. ئـەو حاجیـە بەناوبانگ بووە لـە گوندەکـە کـە زۆر ئاژەڵدۆسـت بـووە، بۆیـە وشـترەکە شوێنی جەنازەکەشی کەوتوە تا سـەر قـەبران. کـوڕی کۆچـکردوو هـەوڵی زۆری لەگەڵ دابوو، فایدەی نەکردبوو. تەنانـەت جـاری وا هـەبووە بـە زۆر هێناویـەتیوە بـۆ ماڵـەوە بـەڵام دووبـارە گەڕاوەتـەوە بـۆ سـەر گـۆڕی خاوەنەکەی. تەنانەت لە ڕاپۆرتەکە ئەڵێ: هێشتا لای قەبرەکەیـە وبـەجێی نەهێشتوە.

ڕای زانست لەبارەی گۆشتی بەرازەوە

هەڵبەت شتی زۆر هەبوو لەم بارەوە بیخەمە ڕو، بەڵام پێم باشە تـەنها ئەو شتانە باس بکەم کە لـە سەرچـاوە ئـەوروپی وئەمریکانـەوە ئامـاژەی پێدکرێت، بۆ ئەوەی گفتوگۆکە درێژە نەکێشێت ونەوترێ: دۆمە وکلاش بـۆ خۆی دەدوورێت، جا بە پشت بەستن بەو سەرچـاوانەی ئامـاژەی پێدەکـەم، ئەمانەی خوارەوە هەندێك زیانی بەرازە[1]:

- لە هەموو گۆشتێك خراپترە بۆ قەڵەوی[2].

---

(١) تەنانەت یەکێك لە ڕاپۆرتەکان ناویشانەکەی ئەمـەبوو بـە ئینگلیـزی: گـرنگترین دە هۆکار بۆ نەخواردنی گۆشتی بەراز.

(٢) سەرچاوە:
www.peta.org/living/food/top-10-reasons-eat-pigs

- هۆكارێكه بۆ توشبوون بـه نەخۆشـيەكانى شـەكرە ودڵ وئيلتهـابى جومگەكان وپوكانەوەى ئێسكەكان ونەخۆشى زەهـايمر ورەبـوو وبێتوانـايى جنسى.

- ئەمانەش لەبەر ئەوەى چـەوريەكەى بـەراز خراپـە ووەكـو چـەورى ئاژەڵەكانى تر نيە وزيانبەخشە[١].

- هەر ئەمەش ئەبێتە هۆى سەرەتانى مەمك[٢].

- وازهێنـانى لـە خـواردنى گۆشـت وچـەورى بـەراز ئەبێتـە هـۆى كەمبونەوەى بەردى گورچيلە، وهەوركردنى نێو ڕيخۆڵەكان.

- ئەو پاشەڕۆيەى لە كێڵگەيەكى ٥٠٠٠ پێنج هەزار بەرازيـدا بـەجىٚ دەمێنێت، بە ئەندازەى ئەو پاشەڕۆيەيە كە شارێكى ٥٠٠٠٠ پـەنجا هـەزار كەسيدا بەجىٚ دەمينێت[٣].

- پاشـەڕۆى بـەراز ئەوەنـدە زيانبەخشـە، هەنـدێك كۆمپانيـا پـێش هەوادانى ماددەى كيميايى ترى تێكەڵ دەكەن پاشان لە شـوێنێكى چـۆڵدا

---

(١) هەمان سەرچاوە. لەگەڵ:
/https://nutritionfacts.org/topics/pork

(٢) سەرچاوە: http://foodforbreastcancer.com/foods/pork
لەگەڵ: /https://nutritionfacts.org/topics/pork

(٣) هەمان سەرچاوە.

دەیڕێژن تا خەڵك هەواكەی هەڵنەمژن، هەموو ئەمانە بۆ كەمكردنەوەی زیانەكانی لەسەر ژینگە[1].

- تەنانەت لە ساڵی ١٩٩٥، ٢٥ بیست وپێنج ملیۆن گاڵۆن لە میز وپیسایی بەرازیان ڕشاندە نێو ڕووبارێك لە كارۆلینا، ئەوەبوو ڕاستەوخۆ بووە مایە كوشتنی ١٠ بۆ ١٤ دە بۆ چواردە ملیۆن ماسی[2]!

- بەهۆی ئەو ژینگەیەی بەرازی تێدا گەورە دەبێت بەكتریای زیانبەخشی زۆری پێوەیە[3].

- جگە لەو بەكتریایانەی كە لە ڕیخۆڵەی بەرازدان، كە كاریگەری دەكەنە سەر مێشكی مرۆڤ وتەنانەت هەندێك جار ئەبێتە هۆی پەركەم وسەرع لە گەنجدا[4].

- ٧٠٪ بەرازەكان پێش سەربڕین نەخۆشیان پێوەیە[5].

- كاتێك بەراز خواردنێك دەخوات بەهۆی ئەندامی هەرسكردنیەوە، بۆی هەیە لە پاشەڕۆوە لەماوەی نزیكەی چووار كاتژمێردا فڕێی بدات، بۆیە بەجوانی پاڵفتەی خواردنەكان ناكات ومادده سودبەخش

---

(١) هەمان سەرچاوە.

(٢) هەمان سەرچاوە.

(٣) هەمان سەرچاوە.

(٤) سەرچاوە:
/https://nutritionfacts.org/topics/pork

(٥) هەمان سەرچاوە.

وزیانبەخشەکان جیاناکاتەوە وبۆیە کۆمەڵێك ماددەی زیانبەخش لە لاشەیدا دەمێننەوە، بەڵام بۆ نمونە لە ئاژەڵێکی وەك مانگادا بیست وچووار سەعاتی پێدەچێت، وبە جوانی هەرسی دەکات وماددە سود بەخشەکان دەخوات وزیانبەخشەکان فڕێ دەدات[١].

- بەراز عارەق ناکات زۆر بە کەمی نەبێت بەهۆی نەبوونی کونی پێویست لەلەشیدا، ئەو ئارەقەش یارمەتی ڕژانی ماددە ژەهراویەکان دەدات، بەڵام لەبەرازدا ئەوە نیە بۆیە کۆ دەبێتەوە وئەبێتە زیان بۆ گۆشتەکەی[٢].

- بەراز عارەق ناکات زۆر بە کەمی نەبێت بەهۆی نەبوونی کونی پێویست لەلەشیدا، ئەو ئارەقەش یارمەتی ڕژانی ماددە ژەهراویەکان دەدات، بەڵام لەبەرازدا ئەوە نیە بۆیە کۆ دەبێتەوە وئەبێتە زیان بۆ گۆشتەکەی[٣].

- بۆیە پێستی بەراز پیسترین شوێنی لاشەی بەرازە[٤].

---

(١) وتەی دکتۆر: «Dr. Josh Axe». پسپۆری خۆراك وخەبیری تەندروستی ئەندامی هەرسکردن. کە لە ئەوروپا وئەمریکا ملیۆنان بینەر وگوێگری هەیە. وسایتەکەی ساڵانە ١١،٠٠٠،٠٠٠ یانزە ملیۆن کەس سەردانی دەکات.

(٢) هەمان سەرچاوە.

(٣) هەمان سەرچاوە.

(٤) سەرچاوە:
/https://nutritionfacts.org/topics/pork

- گۆشتی بەراز خواردن ئەبێتە مایەی تێکچونی مەزاج وتاقەتی مرۆڤ[١].

- کرمێك لە گیانی بەرازدایە تەنانەت لەکاتی کوڵاندنیشدا لەناو ناچێت. کە لەگەڵ خواردنی ئەو کرمەدا دووای هەفتەیەك توشی ئەمانە ئەبێت: سەر ئێشە، بەرزبوونەوەی پلەی گەرما، ... [٢].

- بەراز ڤایرۆسێکی زۆری لەخۆی هەڵگرتوە، کە ئەبنە هۆی نەخۆشی بۆ مرۆڤ بۆ چەندین ساڵ[٣].

- گۆشتی بەراز ئەبێتە مایەی شێرپەنجەکانی کۆئەندامی زاوزێ ودەرەچە[٤].

- گۆشتی بەراز کێشە لە جگەر دروستدەکات[٥].

- وەك دەردەکەوێت بەراز دەریا وخەزێنەی ڤایرۆسە[٦].

Pigs appear to be reservoirs of the virus.

- گۆشتی بەراز ئەبێتە مایەی سەرئێشەیەکی زۆر[١].

---

(١) سەرچاوە:
/https://nutritionfacts.org/topics/pork

(٢) هەمان سەرچاوە.

(٣) هەمان سەرچاوە.

(٤) سەرچاوە:
/https://nutritionfacts.org/topics/pork

(٥) هەمان سەرچاوە.

(٦) هەمان سەرچاوە.

- گۆشتی بەراز ئەبێتە هۆی سەرەتان[٢]. تەنانەت لەگەڵ جگەرە کێشاندا جیاوازی نیە بۆ توشبون شێرپەنجە[٣].

- بەراز تاکە ئاژەڵێکە پاشەڕۆی خۆی دەخوات بە چاوی خۆمان بینیومانە.

- بەراز تاکە ئاژەڵێکە بێچووی تۆپیوی بەراز دەخوات. بە چاوی خۆمان بینیومانە.

زیاتریش هەبوو بەس با ئەوەندە بەس بێت.

ڕای زانست لەبارەی حوشترەوە

لەم بارەوە شتی زۆر هەبو لە سەرچاوە ئیسلامیەکان لەبارەی سودە زۆرەکانی گۆشت وشیر وتەنانەت میزی وشتریشەوە، بەڵام من سوربوم لەسەر ئەوەی وشەیەکیش لەو سەرچاوانەوە نەگوازمەوە، بەڵکو هەموی لە سەرچاوە بیانیەکان بێت، جا ئەم سودانەمان بەرچاو کەوت، پێش چونە خزمەت لێکۆڵینەوەکان ئەو ئایەتەتان بیر دەهێنمەوە: ﴿أَفَلا يَنْظُرُونَ إِلَى

---

(١) هەمان سەرچاوە.

(٢) سەرچاوە:
http://www.nbcnews.com/health/cancer/processed-meat-causes-cancer-red-meat-probably-does-group-says-n٤٥١٣٩٦

(٣) سەرچاوە:
http://www.telegraph.co.uk/news/health/news/119[illegible]/Bacon-ham-and-sausages-as-big-a-cancer-threat-as-smoking-WHO-to-warn.html

الْأِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾. [الغاشية:١٧]، واتــه: «ئـەی تەماشـای وشـتر ناكـەن چـۆن دروستمان كردوه وچۆن جیاوازه له ئاژەڵەكانی تر!».

- وشتر توانای ڕێكردنی هەیه لـه سـەرو ٧٠ پلـەی سـەدی گـەرمی هەیه، وله خوار ٥٠ پەنجا پلـەی سـەدی گـەرمی هەیـه، كـه ئەمـه دژی یاسای گەشەسەندنه(١).

- سیستەمی سوڕی خوێنی وشتر به پێچەوانەی مـرۆڤ وئـاژەڵانی تـر وەك وڵاخەكان ئیشت دەكـات، ونیزامـی ئۆكسـجینی خـوێن لـه ئاژەڵـدا باشترین حاڵەتی هەیه ولەوانی تر باشتر ئیش دەكات(٢).

- وئەو خڕۆكه سورانەی بەرپرسـن لـه گواسـتنەوەی ئۆكسـجینی نـاو خوێن كه پێی ئـەوترێ: «opt.HCT» باشـترینی حاڵـەتی لـه وشـتردایه، چونكه جوانتر وڕێكوپێكتر ئیش دەكات(٣).

- خڕۆكه سورەكانی خوێن له وشتردا زۆر زۆره، ئەمەش یارمەتیـدەره بۆی لەكاتی زۆر ڕۆیشتن وخەست بونەوەی خوێنیدا، كاریگەری زۆر نـەبێت لەسـەری چـونكه ئۆكسـجینێكی زۆری لـه خوێنـدا هەیـه. ئەمـەش بـه

---

(١) سەرچاوه:
.full٦٧٠٧/٢٤/١١٣http://www.pnas.org/content/

(٢) هەمان سەرچاوه.

(٣) هەمان سەرچاوه.

پێچـەوانەی مـرۆڤ وئـاژەڵانی تـر لەوکاتانـەدا جوڵـەی کەمدەبێتـەوە وهەندێکجار ئەبێتە هۆی مردنی(1).

- شیری وشتر شیفای تێدایە بۆ چەند نەخۆشیەك، لەوانە: شەکرە، کـە هەرکەس بە بەردەوامی بیخوات حاڵەتەکەی بەرەو باشتر دەڕوات(2).

- هەروەها نەخۆشی تۆتیزم(3).

- هەروەها نەخۆشی تالاسیما(4).

- هەروەها نەخۆشی زیپکە وپەڵەی دەموچاو(5).

- هەروەها نەخۆشی ئازاری ئەژنۆ(6).

- هەروەها سودی هەیە بـۆ نەخۆشـی ئایـدز (ئـێچ ئـای ڤـی)، کـە ئەوانەی توشی دەبـن، بـۆ یارمەتیـدانی پاکبونـەوە لـەو ڤایرۆسـە شـیری وشتریان پێدەدرێت(7).

---

(1) هەمان سەرچاوە.

(2) هەمان سەرچاوە.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8285817.stm

(3) https://caloriebee.com/nutrition/What-are-the-Benefits-of-Drinking-Camel-Milk

(4) هەمان سەرچاوە.

(5) هەمان سەرچاوە.

(6) هەمان سەرچاوە.

(7) هەمان سەرچاوە.

- هەروەها ئەو وەرەمانەی نەخۆشی شێرپەنجە دروستی دەکات، شیری وشتر بەسودە بۆ دژ وەستانەوەی[1].

- شیری وشتر لە ئایندەدا ئەبێتە یەکێك لە شیرە بەسودەکانی ئەوروپا[2].

- بەبەردەوامی خواردنی شیری وشتر پیری دوا دەخات، بەهۆی پێکهاتەکانیەوە[3].

- گورچیلەی وشتر لە هەندێ ڕوەوە زۆر جیاوازترە لە هی ئاژەڵانیتر[4].

- بەبەراورد لەگەڵ گۆشتەکانی تردا وەك گۆشتی مانگا ومەڕ وبزن، گۆشتی وشتر لە هەمو گۆشتە سورەکانی تر شیاوترە ولە نەخۆشیەوە دورترە، کەمترین زیانی بۆ دڵ هەیە لەبەر کەمی ڕێژەی چەوری تێیدا.

---

(١) هەمان سەرچاوە.

هەروەها:

www.nanoscienceworks.org/articles/nanobodies-from-camels-show-promise-in-safely-killing-cancer-cells

(٢) سەرچاوە:

.stm٨٢٨٥٨١٧/hi/europe/٢news.bbc.co.uk/

(٣) هەمان سەرچاوە.

(٤) سەرچاوە:

٤٧٧/٣/١٨٨http://ajplegacy.physiology.org/content/.abstract

- حاڵەتەكانی توشبون بە نەخۆشیەكانی دڵ كەمدەكاتەوە[١].

- زۆر بەسودە بۆ كەسێك ڕیجیم بكات[٢].

- میزی وشتر هیچ زیانێكی تەندروستی نیە، تەنانـەت دەكرێـت وەك دژە میكـرۆب بـەكار بهێنرێـت، تەنانـەت بـۆ چارەسـەری كۆمـەڵێك نەخۆشیش[٣].

---

(١) سەرچاوە:
http://archive.aawsat.com/details.asp?article=٩١٥٠&issueno=٢٠٧٩٧٣#.WWQDnojyvIU.

(٢) هەمان سەرچاوە.

(٣) بۆ سەرچاوەی ئەو وتانەم لەبارەی میزی وشترەوە بڕوانە:

١. http://esciencecentral.org/journals/effects-of-heating-and-storage-on-the-antifungal-activity-of-camel-urine-2327-[illegible].[illegible].php?aid=35791

٢. http://www.jbc.org/content/٦٤/٣/٦١٥.short

٣. http://iiste.org/Journals/index.php/JNSR/article/view/٢٣٣٦

٤. http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S٢٢١٠٥٢٢٠١٣٠٠٠٥٠٦

٥. http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S٠٣٧٨٨٧٤١١٢٠٠٥٢٣٥

٦. http://www.academia.edu/١٠٣٣١٠٥٤٠/Market_Research-Camel_Urine

٧. http://faculty.ksu.edu.sa/shoeib/Pages/CamelUr%٢٨E%٢٩ineAbst.aspx

قوربانیەکانی دەستی ئیسلام ودەستی عەلمانیەت

ئەڵێ: «**قوربانیەکانی دەستی مەسیحی وئیسلام بژمێری دە ملیۆن تێدەپەڕێنێت**».

ئەگەر لێکۆڵینەوە هەیە لەو بارەوە با بهێنرێت، کە نیشە عەیب نیە مرۆڤ لە خۆیەوە وبە ناوی زانستەوە لە کۆنفرانسێکدا بە خەملاندن ومەزەندە قسە بکات؟!

دابنێ وایە[1]: تو ویژدانتان! تەنها لە دووای شۆڕشە مەزنەکەی! فەرەنساوە کە بە شۆڕشی مافەکان ودیموکراتی وئازادی ویەکسانی ناسراوە،

---

(١) هەڵبەت وەکو سەردەمی پەیامبەر ﷺ لە یەکی کۆچیەوە بۆ ١١کۆچی کە تێیدا پەیامبەر ﷺ وەفات دەکات: ژمارەی هەموو کوژراوانی هەردوو لا لە کافران وموسڵمانان نزیك لە ١٠٠٠ کەس بووە یان هەندێك زیاتر. ژمارەی موسڵمانان ٢٥٩ کەس بووە وژمارەی بەرامبەرەکانیان ٧٥٩، ژمارەی برینداراەکانیش ١٢٧ کەس بووە. «**رحمة للعالمين**» **للمنصورفوري، ترجمة د. سمير عبد الحميد، دار السلام، الرياض**.

ئەمە جگە لەوەی لە ئیسلام پاڵەوانتر لە شەڕ وبە بەزەییترت دەست ناکەوێت، ئەوەش ول دیورانتی ڕۆژهەڵاتناس لە «**قصة الحضارة**» (٣٨٣/١٣) ئەڵێ: «بەڕاستی موسڵمانان وەك دەردەکەوێت پیاو بن یان ژن لە مەسیحیەکان تەواوترن، چوونکە لە پەیمانە توندتر بوون، بەژێر دەستە بە ڕەحمتر بوون، کەمجار لە مێژوویاندا وەحشیگەریان ئەنجامداوە وەك ئەوەی مەسیحیەکان کردیان کاتێك دەستیان گرت بەسەر بیت المقدسدا ساڵی ١٠٩٩». «**إن المسلمين -كما يلوح- كانوا رجالًا أكمل من المسيحيين، فقد كانوا أحفظ للعهد منهم، وأكثر منهم رحمة بالمغلوبين، قلما ارتكبوا في تاريخهم من الوحشية ما ارتكبه المسيحيون عندما استولوا على بيت المقدس في عام ١٠٩٩م**».

هەروەها ڕێژەی کوژراوەکان لە ڕیزی سەربازەکانی ئیسلامدا تەنها ١٪ یا هەندێك زیاتر بووە، بەڵام ڕێژەی کوشتار لە جەنگی جیهانی دووەم بە نمونە وەربگرین ٣٥١٪ بووە. چوونکە

چەند کەس کوژراوە؟! بەڵکو چەند ماڵ کاول کرا؟! کە دەسەڵاتی پاپا لە گۆڕنرا ولەلای عوسمانیەکانیش ئیسلام لە پەراوێزدا بوو؟!!

بەڵکو تەنها باسی جەنگی جیهانی یەکەم (١٩١٤ بۆ ١٩١٨) وجەنگی جیهانی دووەم (١٩٣٩ - ١٩٤٥) بکەین.

دەی دە ملیۆن(١) وپەنجا ملیۆن(٢) بەلای کەمەوە بژمێرە بزان چەند دەکات؟ شەست ملیۆن.

دەشترسم هەم بپرسیٚ: تو ویژدانتان شەست ملیۆن زۆرترە یان دە ملیۆن؟!

نزیکەی ١٥,٦٠٠,٠٠٠ سەرباز بەشدار دەبێت، بەڵام کوژراوەکان دەگەنە نزیکەی: ٥٤,٨٠٠,٠٠٠.

بۆ ژمارەی جولەکەکانیش کە چەندیان کوشتوە، بڕوانە: «الغرب والإسلام، أين الخطأ وأين الصواب» لمحمد عمارة، مكتبة الشروق الدوولية، الطبعة الأولى ٢٠٠٤، (ص ١١٦-١١٧).

هەر بڕوانە هەمان سەرچاوە بۆ ژمارەی شەڕ وکوشتاری گاورەکان.

بۆ ژمارەی کوژراوانی شەڕەکانی تر، بڕوانە کتێبی: «موسوعة الحروب»» هيثم جمعة هلال، دار المعرفة، الطبعة الثانية ٢٠٠٨. و«معجم المعارك التاريخية» تأليف: نجاة محمود محايس، دار زهران للنشر والتوزيع، الطبعة الأولى ١٤٣٢، الأردن.

(١) لە کتێبی: «موسوعة الحروب»» هيثم جمعة هلال، ص٤١١، ئەڵێ: دە ملیۆن کوژراوە وبیست ملیۆن بریندار بووە. وسەد وشەست وهەشت ملیار دۆلار خەرجی بووە، وبایی نزیکەی دوو سەد ملیار دۆلار کاولکاری کراوە.

(٢) لە کتێبی: «معجم المعارك التاريخية» ص٣٥٠ ، ئەڵێ: یەك تریلیۆن دۆلار ئەمریکی خەرجی بووە، بە پێی خەملاندنی ساڵی ١٩٤٤. ولە کتێبی: «موسوعة الحروب» ص٤٤٥، ئەڵێ: «ملیار ونیوێك قوربانی لیٚ کەوتۆتەوە»، واتە: بریندار وپێوە بوو وکوژراو هتد...

کەواتە ماڵت لە شوشەیە بەرد لە ماڵی خەڵك مەگرە[1].

(١) ئەگەر باسی شەڕەکانی تریش بکەین، هەمتر دەبینین، کە کەم نیە، لەوانە: تەتەرەکان ملیۆنێك موسڵمان دەکوژن، «وقد اختلف الناس في كمية من قتل ببغداد من المسلمين في هذه الوقعة. فقيل ثمانمائة ألف، وقيل ألف ألف وثمانمائة ألف، وقيل بلغت القتلى ألفي ألف نفس، فإنا لله وإنا إليه راجعون ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.» «البداية والنهاية» لابن كثير، تحقيق: عبد الله التركي، دار عالم الكتب، الطبعة الثانية ١٤٢٤.

هەروەها: هندیە سورەکان ژمارەیان نزیکەی ١٥٠ ملیۆن کەس دەبوو لە ئەمریکا، هەموویان لەناو براون، ئەڵێن: یەك ملیۆنیان ماوە.

هەروەها ڕوسیای قەیسەر لە قەتلۆعامێکدا ١٥٠٠٠٠ هەزار موسڵمان دەکوژێت.

هەروەها خەڵك هێشتا هێرۆشیما وناکازاکیان لەبیر نەڕۆیشتۆتەوە، کە بەهۆی قونبەلەی نەوەویەوە ئەمریکا لە یابانیدا لە یەکەمدا ٧٠٠٠٠ ولە دووەمیشدا ٦٠٠٠٠ ڕاستەوخۆ گیانی سپارد، کە لەوەو دووا یابان خۆی ڕای گەیاند ژمارەکە بەرز بۆتەوە بۆ ٢٣٠٠٠٠. بریندارەکانیش گەیشتونەتە ١٥٧٠٠٠.

هەروەها «ماو تسی تونگ» کە لە کوردستاندا لەگەڵ ئەلیف وبادا تەعالیمەکانی بە خەڵك دەدرا، خۆی ئیعتراف دەکات کە لە ساڵی ١٩٥١ بە مەبەستی کپکردنەوەی شۆڕشە بەرهەڵستکاریەکەی دژی نزیکەی ٨٠٠,٠٠٠ لەوانەی دژی سیاسەتەکەی بوون لەناو بردووە، هەروەها شانازی دەکات کە ٤٦,٠٠٠ زانا بە زیندوویەتی لە گۆڕناوە! بڕوانە: «الصين» لكونراد زايتس (ص ٢٥٤) نقلًا عن: «».

هەروەها لە شەڕی بۆسنە وهرسك لە ساڵی ١٩٩٢ بە پێش چاوی دوونیاوە بەپێی خەملاندنی نەتەوە یەکگرتوەکان لە نێوان ٢٠٠٠٠ بۆ ٥٠٠٠٠ پیاو وژن بووە کوژراوە. «تەنانەت ٣٠٠ گۆڕی بە کۆمەڵ دۆزرایەوە کە هەر گۆڕێکیان هەزاران لاشەی شوێندراوی

ئەمانە عەلمانیش بوون، چوونکە جەنگی جیهانی دووەم دەرکەوتنی میحوەری ئەڵمانیا ورۆما بوو، یەکەمیان هیتلەر بوو دووەمیش مۆسۆلۆنی، وهەردووکیشیان عەلمانی بوون وبڕوایان بە جیاکردنەوەی دین بوو لە دەوڵەت.

هەرشتێك لەگەڵ دابوونەریتدا نەگونجێت نابێت قانونی بۆ دابنرێت؟

ئەڵێ: «**وتویەتی هەرشتێك لەگەڵ دابوونەریتدا نەگونجێت نابێت قانونی بۆ دابنرێت**».

موسڵمانانی تێدا بوو.. ئەمەش بە تەدریب وڕاهێنانی ئەفسەرە ئیسرائیلیەکان» «**موسوعة الحروب**» (ص ٤٩٤). **إنا لله وإنا إليه راجعون.**

هەروەها لە شیشاندا، ژمارەی قوربانیەکان نزیکن لە ١٠٤٠٠٠ موسڵمانەوە کە زۆربەیان مەدەنی وژن ومنداڵ بوون، کێ کوشتنی؟ «**تاريخ القوقاز**» **محمود عبد الرحمن، دار النفائس، بيروت، الطبعة الأولى ١٤٢٠**. (ص ١٩٣). و«**موسوعة الحروب**» (ص ٤٩٥ - ٤٩٨).

تەنانەت ئەمریکا لە شەڕی ڤێتنامدا دەرمانی لەناوبردنی دار وگژوگیا بە کاردەهێنێت بۆ لەناوبردنی جەنگەڵ وگژوگیا فراوانەکەی ڤێتنام. کێ لە دەست ئەمریکا سەلامەت بووە؟! تەنانەت ئەم کارە ناڕەزایەتیەکەی گەورەی نێودەوڵەتی لێکەوتەوە لە ساڵی ١٩٧٠. بڕوانە: «**معجم المعارك التاريخية**» (ص ٣٩٧). ئەمە جگە لە کوشتنی ٣٠٠٠٠٠٠ ڤێتنامی لەم شەڕەدا بە دەستی ئەمریکا.

جا نازانم لەو پارچە ڤیدیۆیە دیار نیە ئیسلام وای وتوە یان مامۆستایانی ئایینی؟

هەرچۆنێك بێت وهەرکامیان بێت بەڵگەی نەخوێندەواریە لە ئاست ئیسلام.

چوونکە ئەگەر مەبەستی ئیسلام بێت، ئەوا هەرگیز ئیسلام شتی وای نەفەرموە وبووهتانە بۆی دەکرێت، ئەمە جگە لەوەی کە ئیسلام خۆی هاتوە دەیەها دابوونەریتی نێو عەرەبی گۆڕیوە ویاسای شەرعیشی بۆ داناوە.

ئەگەر مامۆستایەکیش وای وتبێت لەگەڵ ڕێزم بۆی، ئەوە مامۆستا تەعبیر لە ڕای خۆی دەکات نەك ئیسلام وەکو لەلای شەرعزانان مەعلومە ویاسایە لەلایان: «قسەی شەرع زان بە بەڵگە ناهێنرێتەوە بەڵکو بەڵگەی بۆ دەهێنرێتەوە»، ئەمە جگە لەوەی ئەم وتەیە زیاتر لە خوێندنەوەی هەڵوێست دەچێت تا ئەوەی مامۆستایەك شتی وای وتبێت.. کەواتە دیسانەوە نیشانەی ناشارەزاییانە بە ئیسلام.

پاشان ئەو دابوونەریت شکاندنە چیە؟ ئەگەر ستەمکردنە لە ژن، منیش دەڵێم با یاسا دەربکرێت وڕێگری لێبکات وسەیری دابوونەریت ناکەین، ئەگەریش ئەو دابوونەریت شکاندنە، مارە کردنی نێرە لە نێر ومێ

له میٰ، ئەوا چاك وایە جورئەت بکەن وڕوونتر بیڵێن تا ئەو خەڵکە بزانێت، بە نیازن ڕێگە بە زەواجی نێوان کەر ومرۆڤ بدەن!

تێنەگەیشتن لە حەدیسی پەیامبەر ﷺ

ئەڵێ: «**لە سکماکەوە سەپاندنی ئاین پەرستی بۆ؟!**».

دیارە وەك لە قسەکانی دەردەکەویت وئاماژەی پێدەکات، مەبەستی حەدیسی: «**كلُّ مولودٍ يُولَدُ علي الفطرةِ**»[1]یە، جا ئەمەش هەر نیشانەی نەخوێندەواریە بە ئیسلام وبە خودی ئەو حەدیسەی دەهێنرێتەوە.

چۆن؟ چوونکە حەدیسەکە بەم شێوازەیە: «**كلُّ مولودٍ يُولَدُ علي الفطرةِ، فأبوواه يُهَوِّدانِه، أويُنَصِّرانِه، أويُمَجِّسانِه، كمثلِ البَهِيمَةِ تُنْتِجُ البَهِيمَةَ، هل ترى فيها جَدْعَاء؟**». واتە: «هەموو منداڵێك لەسەر فیترەت لە دایك دەبێت، ئەوە دایك وباوکین دەیکەن بە جولەکە، یان گاور، یان مەجوسی، وەکو ئاژەڵ دەزێ وبێچووی دەبێت، هیچ عەیبێکی تیا دەبینن" گوێی بڕا بێ، یا لوتی یا...؟».

جا ئەو وهاوبیرانی وا تێدەگەن کە ئەمە سەپاندنی ئاینی ئیسلامە، باشە ئەگەر بە زۆر سەپاندنی ئیسلامە ئەی ئەوە چیە فەرمودەکە ئەفەرموێ: «دایك باوکی دەیکەن بە جولەکە یان گاور یان مەجوسی؟!».

بەڕاستی بەزەییم دێتەوە بەو عەقڵەیان وا بیری پێدەکەنەوە.

---

(١) «صحيح البخاري» (١٢٩٢) (١٣١٩)، و«صحيح مسلم» (٢٦٥٨).

هەر لە دین بێئاگا نین، لە واقعیش بێئاگان

ئەڵێ: بە پێی یاسای ئیسلام هەموو پیاوێك ئێستا دەتوانێ زۆر بە ئاسانی بە ٥ دۆلار چووار ژن بهێنێت.

سەرەتا ئەڵێم: وامزانی ئاگایان هەر لە دین نیە، بەڵکو دەرکەوت ئاگایان لە واقعیش نیە، ناهەقیشیان نیە دیارە لە کۆشکەکانیان خەوتون ونەهاتونەتە ناو میللەت بزانن ئەو مللەتە تا ژنێك دەهێنێت بە چ ڕەزالەتێك ئەو پرۆسەیە تەواو دەکات.

یان ئەشکرێ لەگەڵ ئەو ئافرەتە داوێن پیسانە لێیان تێکەڵ بووبێ کە لەشفرۆشی دەکەن وبە پێنج دۆلار دەست دەدەن.

ئینجا لە ڕاستیدا ئەمە لە دین وشەریعەت ویاساکانی ئیسلامدا نیە ئیتر نازانم لە کام دین بەرچاوی کەوتوە ولەگەڵ ئیسلام لێی تێکەڵ بووە.

وبە قسەی هیچ زانایەك لە زاناکانی چووار مەزهەبەکە وجگە لەوانیش لە زانایانی ئیسلام شتی وانابێت.

چۆن؟ هەر زۆر بە کورتی یەکێك لە مافە سەرەکیەکانی ئافرەت ئەبێت پیاو شوێنی نیشتەجێبوونی سەربەخۆ بۆ هاوسەرەکەی دابین بکات، دەی ئەگەر بە بێ مارەییش شوی پێبکەن، وهیچ دیاریان بۆ نەکات وهەر بە کرێش خانویان بۆ بگرێت وخانویان بۆ نەکرێت، وهەر خانویەك بە ٥ دۆلاریش بێت: بیست دۆلار دەکات!؟ ئیتر بە چ عەقڵێك؟ بە کام حاسیبە؟

به چ خوێندنەوەیەك؟ بە پێنج دۆلار دەتوانێ چووار ژن بهێنێت؟ جا ئەمە هەر نەخوێندەواری نیە بەرامبەر ئیسلام. بەڵکو بێئاگاییە لە واقیعیش.

کوێی ڕاست بکەمەوە

ئەڵێ: «**چۆن چۆنی یەقینمان هەبێت کە قورئان دووای دەیان ساڵ لە دووای کۆچی دووایی پەیامبەر[1] کۆکراوەتەوە ولە نێو سەدان هەزار فەرمودەی پەیامبەر[2] دووای سەدەیەك، فەرمودە بژێر کراون وباقیەکەی نەسێلمێندراون، چۆن چۆنی؟!**».

سەرەتا ئەڵێم: ئەمە پرسیار نیە بۆ وەڵامدانەوە، وەك لای بەلاغیەکان مەعروفە ئەم پرسیارە بۆ ئیستنکار ونکولێکردنە، واتە: ئەیەوێ بڵێت شتی وا نابێت.

ئینجا ئەڵێم: ئەڵێن: کابرایەك پرسیاری لە مامۆستایەك کردبوو، وتبووی: مامۆستا ئەوە کچی کام ئەولیا بوو کەوتە چاڵەوە لە سەنعان وسەگ خواردی؟! مامۆستاش فەرمو بووی: ماڵتان ئاوا بێ نازانم کوێیت بۆ ڕاست بکەمەوە.

ئەوەڵەن کچ نەبوو کوڕ بوو!

ئەولیا نەبوو ئەنبیا بوو!

---

(١) صلى الله عليه وسلم.

(٢) صلى الله عليه وسلم.

چاڵ نەبوو بیر بوو!

سەنعان نەبوو کەنعان بوو!

سەگ نەبوو گورگ بوو!

هەروەها نەشی خوارد!!

سەرەتا پرسیاری وا لە خوای تەعالا ناکرێت لە زانا دەکرێت.

جا بشکرێ لە کۆنگرەی ڕۆژنامەوانیدا ناکرێت.

ئینجا دووای دەیان ساڵ نەبوو دووای یەکساڵ بوو

ئینجا دووای سەدەیەك نەبوو حەدیس پالفتە کرا بەڵکو لە سەردەمی عوسمان بوو.

ئینجا: ئەم قسەیە کوێرەکە وکۆنە وباوی نەماوە وئێکسپایەر بووە، ئەمە شوبهەی ڕۆژهەڵاتناسەکانە ولە تەرازوی زاستدا نرخی پشقلێکی نیە.

دووای ئەوەش ئەڵێم: دووای دەیان ساڵ نەبووە بەڵکو دووای تەنها یەك ساڵ بووە لە کۆچی دووایی پەیامبەر ﷺ. دەی ئەمە بەڵگەی نەخوێندەواری ئێوە وهاوشێوەکانتان نیە کە نازانن قورئان کەی کۆکراوەتەوە وڕەخنەشی لێدەگرن؟! خوایەگیان نەخوێندەوارمان نەکەیت.

جا بزانە پەیامبەر ﷺ لە ساڵی (١١ ك) وەفات دەکات، ولە ساڵی (١٢ ك) ڕاستەوخۆ دووای شەڕی یەمامە بە حەدیسی سەحیح ئەبووبەکر رضي الله عنه قورئانی کۆکردۆتەوە، لە ڕێگەی نوسەری وەحی زەیدی کوڕی

سـابتەوە رضي الله عنه[1]، بـە شـێوەیەك: کـە ئایـەتێکی نەنوسـیوەتەوە هـەتا جەماعەتێك[2] شاهیدیان بۆ نەدابێت.

وەکو ئێستا چۆن دادگا بە شایەتی دوو شاهید کە ئەگەر درۆزنیش بـن حوکم بەسەر کەسێکدا ساغ دەکاتەوە، یـان لای دەدات، بەهـەمان شـێوە، بەڵام شاهیدی لە ئیسلامدا مەرجی خۆی هەیـە کـە زۆر قورسـە ولـە زۆر کەسدا نیە.

---

(١) «صحيح البخاري» (٤٦٧٩، ٤٧٠١، ٤٧٠٣، ٦٧٦٨، ٦٩٨٩): «أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيَّ -وَكَانَ مِمَّنْ يَكْتُبُ الْوَحْيَ- قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبوو بَكْرٍ مَقْتَلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ، فَقَالَ أَبوو بَكْرٍ: إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ: إِنَّ الْقَتْلَ قَدْ اسْتَحَرَّ [اشتد] يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِالنَّاسِ، وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ [حفظة القرآن] فِي الْمَوَاطِنِ، فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنْ الْقُرْآنِ، إِلَّا أَنْ تَجْمَعُوهُ، وَإِنِّي لَأَرَى أَنْ تَجْمَعَ الْقُرْآنَ، قَالَ أَبوو بَكْرٍ: قُلْتُ لِعُمَرَ: كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ: هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ، فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِيهِ حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ لِذَلِكَ صَدْرِي، وَرَأَيْتُ الَّذِي رَأَى عُمَرُ، قَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ: وَعُمَرُ عِنْدَهُ جَالِسٌ لَا يَتَكَلَّمُ، فَقَالَ أَبوو بَكْرٍ: إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ، عَاقِلٌ، وَلَا نَتَّهِمُكَ، كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَتَبَّعْ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ، فَوَاللَّهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنْ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ، قُلْتُ: كَيْفَ تَفْعَلَانِ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ النَّبِيُّ ﷺ؟ فَقَالَ أَبوو بَكْرٍ: هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ، فَلَمْ أَزَلْ أُرَاجِعُهُ حَتَّى شَرَحَ اللَّهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللَّهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ، فَقُمْتُ فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنْ الرِّقَاعِ [القطعة من ورق أو جلد ونحو ذلك] وَالْأَكْتَافِ وَالْعُسُبِ [جريد النخل العريض] وَصُدوورِ الرِّجَالِ، حَتَّى وَجَدْتُ مِنْ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ خُزَيْمَةَ الْأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ﴾ إِلَى آخِرِهِمَا وَكَانَتْ الصُّحُفُ الَّتِي جُمِعَ فِيهَا الْقُرْآنُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ، ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ، ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ».

(٢) وقد تطلق على الاثنين أيضًا.

ئینجــا دووای ســەدەیەك حــەدیس بــژێر نــەکراوە، ئەمــە بەڵگــەی نەخوێندەواریە بە ئیسلام ، چــوونکە لــە دووای فیتنــەی عوسمانــەوە ﷺ دەست کراوە بە پاڵفتەکردنی فەرمودە، فیتنەی سەردەمی عوسمانیش ﷺ دەوری بیســت وپێــنج ســاڵ بــووە دووای وەفــاتی پەیامبــەر ﷺ نــەك سەدەیەك.

هەروەکو شوێنکەوتوی پایەبــەرز پێشــەوا موحومــەدی کــوڕی ســیرین ڕەحمەت وڕەزای خوای لێبێ ئەڵێت: «هەرگیز پرسیاری سەنەدیان نــەدەکرد، بەڵام کە فیتنە کەوتەوە، ئەیانووت: کوا لــە کێتــان بیســتوە؟! نــاوی ئــەو پیاوانە بێنن کە لێوەیتان بیستوون؟ ئیتر تەماشا دەکرا گەر ئەهلی ســوننە بووایە فەرمودەکانیان وەردەگیرا، ئەگــەریش ئــەهلی بیــدەع بووایــە لێــی وەرنەدەگیرا»[1].

علي خان
١١ جمادي الآخرة ١٤٣٦
٣١ آذار ٢٠١٥

(١) مقدمة «صحيح مسلم» (١٥/١)، باب بيان أن الإسناد من الدين. «قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ: إِنَّ هذَا الْعِلْمَ دِينٌ؛ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ. وَقَالَ: لَمْ يَكُونُوا يَسْأَلُونَ عَنِ الإِسْنَادِ، فَلَمَّا وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ قَالُوا: سَمُّوا لَنَا رِجَالَكُمْ: فَيُنْظَرُ إِلَى أَهْلِ السُّنَّةِ فَيُؤْخَذُ حَدِيثُهُمْ، وَيُنْظَرُ إِلَى أَهْلِ الْبِدَعِ فَلاَ يُؤْخَذُ حَدِيثُهُمْ».

پێڕستی بابەتەکان

دەستپێك ٣
سەرەتا ٣
پێش هەموو شتێك ٤
ئەڵێ: لە قورئان دوو شت حەرامە کەچی واش نیە ٤
وشتر موبارەك نیە لە ئیسلامدا! ٥
وشتر لە دیدی ئیسلامدا ٦
دیاردەکانی نەخوێندەواری یان چەواشەکاری ١٥
گۆشتی وشتر خۆشە یان بەراز؟ ١٧
ڕای زانست لەبارەی گۆشتی بەرازەوە ١٨
قوربانیەکانی دەستی ئیسلام ودەستی عەلمانیەت ٢٨
هەرشتێك لەگەڵ دابوونەریتدا نەگونجێت نابێت قانونی بۆ دابنرێت؟ ٣١
تێنەگەیشتن لە حەدیسی پەیامبەر ﷺ ٣٣
هەر لە دین بێئاگا نین، لە واقعیش بیئاگان ٣٤
کوێی ڕاست بکەمەوە ٣٥
پێڕستی بابەتەکان ٣٩
چاوەڕێی ئەم بەرهەمانە بن إن شاء الله تعالی: ٤٠

چاوەڕێی ئەم بەرهەمانە بن إن شاء الله تعالى:

- «الفقه الميسر» بە کوردی. خوای میهرەبان تەواو بوونی ئاسان بکا.

- «چرای ڕوناك لە سیرەی پەیامبەری ڕاستگۆی دەستپاك». تەواو بووە، خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات..

- «إتحاف الأخيار عن كيفية صلاة النبي ﷺ من حيث الإطالة والإختصار». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «تسهيل الرحبية». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «جیاوازی نێوان موسڵمانان، هۆکار وچارەسەر». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «تەبەڕوککردن وجۆرەکانی». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «پەروەردەکردنی منداڵان وبەرپرسیارێتی دایکان وباوکان». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «جیهانی جنۆکەو شەیتانەکان». خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «ڕونکردنەوەی ناوە چاکەکانی خوای گەورە». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «وەفا وئەمەکداری پەیامبەری خوا ﷺ». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «چیرۆکی پەیامبەر یوسف ﷺ لە قورئان وفەرمودەدا». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «ئایا پەیامبەری خوا ﷺ سیحری لیکراوە؟!» تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «گفتوگۆیەکی نەرمونیان لەگەڵ د.عثمان». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «هەڵسەنگاندنی وتەی فەلسەفەخوازێك لە تەرازوی عەقڵ ومەعریفە وواقعدا». «وەڵامی فاروق ڕوفیق». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «نەرمونیانی لە ڕونکردنەوەی ٩٠ هەڵە وچەواشەکاری». «وەڵامی ... ڕاوی» تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «دووعا وپاڕانەوە». تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «کارەکانی دڵ». خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «نەخۆشیەکانی دڵ». خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «ڕۆژهەڵاتناسی ورۆژهەڵاتناسان». «نامیلکە» خوای میهرەبان تەواو بوونی ئاسان بکات.

- «داوێن پیسی هۆکارەکانی، کاریگەریەکانی، چارەسەر». خوای میهرەبان تەواو بوونی ئاسان بکات.

- «شرح الكبائر» للذهبي. خوای میهرەبان تەواو بوونی ئاسان بکا.

- «ڕیبا چیە؟» خوای میهرەبان تەواو بوونی ئاسان بکا.

- «أين نحن من أخلاق السلف؟» بە کوردی. خوای میهرەبان تەواو بوون ولە چاپدانی ئاسان بکات.

- «رياض الصالحين». بە کوردی. خوای میهرەبان تەواو بوون ولە چاپدانی ئاسان بکات.

- «ئادابەکانی ئیعتکافکردن» تەواو بووە، خوا لە چاپدانی ئاسان بکا.

- «حوکمی وێنەگرتن لە فیقهی ئیسلامیدا» تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «گۆشتی بەراز خۆشە یان وشتر؟!» «گفتوگۆیەك لەگەڵ مەلا بەختیارس» (نامیلکە) تەواو بووە خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.

- «ئەمە ئیبن تەیمیەیە» «وەڵامی پلاتفۆرمی دابڕان» تەواو بووە

خوای میهرەبان لە چاپدانی ئاسان بکات.